

NORSKE SELSKABS DIKTERE

I medlemslisten for Norske Selskab – gjengitt i Liv Bliksruds bok "Den smilende makten" – finner vi 22 navn som har fått "dikter" føyet til etter navn og profesjon. En del av disse faller utenfor rammen av vår oversikt fordi de er danske, mange av de andre har ikke etterlatt seg noen bokutgivelser. Flere figurerer ikke engang med navn i selskapets "Poetiske Samlinger I-III"* eller "Norske Selskabs Vers-Protokol", mens det i disse finnes bidrag av flere som ikke er "dikter", for eksempel Søren Monrad og Ove Gierløw Meyer. Johan Nordahl Brun og Johan Herman Wessel er blitt utførlig behandlet i andre avsnitt av vår oversikt. Menn som Jacob Aall, Niels Treschow, John Collett og flere har skrevet bøker, men ikke skjønnlitteratur. Vi står derfor igjen med en håndfull poeter og dramatikere som vi har valgt å slå sammen til en gruppe og behandle under ett.

Det Norske Litteraire Selskab ble formelt stiftet 30. april 1774 i København. Men allerede siden 28. februar 1772, da en del nordmenn samlet seg for å feire at Johan Nordahl Bruns "Zarine" ble oppført for tredje gang på Det Kongelige Theater (og at spilleinntekten den kvelden tilfalt Brun!), hadde selskapet vært i virksomhet. Det hadde til å begynne med tilhold i Madame Juels (eller Juuls, stavemåten på forskjellige navn er temmelig tilfeldig på denne tiden) kafé i Læderstræde, senere i lokaler over kaféen. Adressen ble også endret til Sværtegade. Den drivende kraften ved stiftelsen var Meyer, og sammen med Bredal, Wessel, Johan Vibe, Monrad og Fasting var han ivrigst i klubbens liv. Selskapets motto var "Vos exemplaria Graeca" – studér de greske klassikerne, og målet var bl.a. å holde den klassiske verseformen opp mot den "oppløsende" tendensen som Johannes Ewald og hans tilhengere i Det Danske Litteraturhistoriske Selskab forfektet. Men Norske Selskab, som navnet ble i korthet, var ikke bare litterært, det var også et møtested for norske studenter i København, og det var ikke så lite politisk. Medlemmene ivret for et universitet i Norge, og de skrev farlige frihetsdikt. Selskapet hadde sin storhetstid i ca. 10 år, fra 1772, da både "Zarine" og "Kierlighed uden Strømper" ble trykt, og til litt ut på 1780-tallet. Det ble oppløst i 1812. I 1815 ble et nytt selskap av samme navn opprettet i Christiania, men det fikk aldri noen egentlig betydning og eksisterer i dag nærmest som en eksklusiv selskapsklubb i vakre lokaler.

Å samle på Norske Selskabs diktere er utfordrende, for selv om det ikke dreier seg om noe stort antall bøker, er det blitt merkbart færre i omløp de siste 15-20 årene. Opplagene var små, og de aller, aller fleste eksemplarene sitter nå fast i biblioteker eller institusjoner. Hvor ikke noe annet er anført, er bøkene utkommet i København. I det følgende presenterer vi dikterne alfabetisk og begynner med:

NIELS KROG BREDAL (1732 – 1778)

Bredal ble født i Trondheim, tok studenteksemen 15 år gammel, og dro så til København for å studere jus. I følge Francis Bull hadde Bredal ingen original begavelse eller noe egentlig talent, men han var svært allsidig interessert og eide en genuin litterær iver. I 1752 fikk han utgitt en oversettelse av Ovids *Metamorphoses*, og i de nærmeste årene etterpå oversatte han en rekke ting av nyere franske og tyske forfattere. Det var imidlertid som dramatiker han skulle bli mest kjent, selv om dommen over stykkene hans er drepene. Men "Gram og Signe" fra 1756 var den første opera på dansk og det første dramatiske arbeid i felleslitteraturen med emne fra oldnorsk historie. Stykkene fulgte så tett på hverandre, gjerne med litt kongesmiger fikst flettet inn i handlingen. Allerede i 1757, 25 år gammel, ble han etter ansøking utnevnt til viseborgermester i Trondheim, men han tiltrådte ikke stillingen. Fire år senere ble borgermesterstillingen ledig, og da reiste han, ble der til 1770 og virket ikke bare som borgermester, men også som sekretær i det nystiftede Videnskabsselskabet. Så ble lengselen etter København og teaterlivet for sterk, han dro til Danmark igjen, skrev sine stykker og ble direktør for Det Kongelige Theater, men avsatt etter kort tid. Bredal var en av de sentrale skikkelser i Norske Selskab, en gemyttelig og kunnskapsrik mann med selvironi og vidd. Hans egen gravskrift lyder: "Her hviler Bredal, frivillig rimsmed, ufrivillig borgermester, muserne hengiven mot musernes vilje".

NIELS KROG BREDALS FØRSTEUTGAVER:

- 1756: Gram og Signe, eller Kierligheds og Tapperheds Mesterstykker, et Syngespil i trende Optog.
- 1757: Eremiten, Et nye Musicalsk Hyrde-Spil, Indrættet som en Pastorelle i Anledning af Vores allernaadigste Arve-Herres og Konges Kong Friderich den Femtes allerhøyeste Fødsels-Fest, Som til alle troe Undersaatteres Lyst og Glæde indfaldt den 31 Martii 1757.
- 1758: Beileren efter Moden eller Den Romanske Jomfrue, Et Original Dansk Syngespil udi tvende Afhandling, Indrettet som en Intermezzo.
- 1758: Den Lykkelige Hververe, Et Original Dansk Syngespil udi tvende Afhandling, Indrettet som en Intermezzo.

- 1758: Det kræsne Val, En Original Dansk Pastorelle udi tvende Afhandlinger, Indrettet som en Intermezzo.
- 1758: Den Tvivraadige Hyrde eller Den vovelige Prøve, Et Original Synge-Spil i tvende Afhandlinger, Indrettet som en Intermezzo.
- 1759: Breve efter Rabeners Maade.
- 1760: Tanker efter Niels Klims Maade, eller en opmærksom reysende Amerikaners Efterretning, til en Borger i Maanen, om et vist Land og Folk paa vores Jordkugle. Befordret til Trykken af Hans Mikkelsens Halvbroder.
- 1771: Tronfølgen i Sidon, En Original Lyrisk Tragi-Comedie Udi To Handlinger.*

Bredal skrev og fikk utgitt nokså mange småtrykk, taler o.a. som ikke er tatt med her. Vi har heller ikke registrert noen former for innbinding, praktisk talt alt på den tiden utkom i blanke kartonasjeomslag.

MAGDALENE SOPHIE BUCHHOLM (1758 – 1825)

Magdalene Sophie Buchholm forekommer i selskapets annaler som madam Castberg og Madam Buchholm, men også uten madam-betegnelsen som Magdalene Sophie Bentzen. Skal vi stole på A. H. Winsnes, hadde hun ingen poetisk begavelse, men hun er i hvert fall representert både i Poetiske Samlinger og i Norske Selskabs Vers-Protokol. Sammen med de to danske "poetessene" Charlotta Dorothea Biehl og Sophie Elisabeth Bruun utgjorde hun det kvinnelige innslaget i Norske Selskab. I en medlemsliste finner vi riktignok også skuespillerinnen Caroline Walther, men hun skrev neppe en linje skjønnlitteratur og var trolig til stede utelukkende som sex-symbol og inspirasjonskilde.

Magdalene Sophie Buchholm hadde en ytterst beskjeden produksjon i bokform.

MAGDALENE SOPHIE BUCHHOLMS FØRSTEUTGAVER:

- 1793: Poesier.

ENEVOLD DE FALSEN (1755 – 1808)

Enevold Falsen er blitt utførlig behandlet over flere sider i A. H. Winsnes' bok om Norske Selskab, i Liv Bliksruds "Den smilende makten" er han ikke nevnt i teksten, bare i medlemsfortegnelsen. Winsnes omtaler ham som en av forgrunnsfigurene i 1790-årenes politiserende klubbiv i København, og han spilte en betydelig rolle også som dommer og senere justitiarius i Christiania i de periodene han arbeidet i Norge. Sønnen, Christian Magnus Falsen, ble en av de betydeligste representantene på Eidsvoll i 1814.

Enevold Falsen var utrolig tidlig moden, han ble student 10 (!) år gammel og tok juridisk eksamen seks år senere. Han var en beundrer av Ewald, han brant for Sturm und Drang-litteraturen, og han var lidenskapelig opptatt av teater. Det ble da også som dramatiker han gjorde seg kjent innenfor litteraturen. Men han var også utgiver av "Budstikken" og var en glødende forkjemper for et norsk universitet. Selv danskfødt var han en Norges-patriot av de sjeldne. Falsen ble i moden alder stadig hyppigere hjemsoekt av melankolske anfall, og da man en novembermorgen – etter at han kvelden før hadde forlatt en teaterforestilling før den var slutt -, fant ham druknet i Bjørvika, ble det antatt at han hadde endt sine dager av egen vilje. Han ble likevel – mot tidens skikk – begravet på Aker kirkegård.

ENEVOLD FALSENS FØRSTEUTGAVER:

- 1776: Salvini og Adelson. En Borgerlig Tragoedie i fem Acter. (I Nye Originale Skuespil. Første Bind).
- 1781: De snorrige Fætttere eller Testamentet. Comedie i to Acter. (I Nye Originale Skuespil. Tredie Bind).
- 1792: Arven i Marseille. Et Drama i en Akt, forfattet i Aaret 1778, opført første Gang paa den kongel. Danske Skueplads d. 28 Decbr. 1792.

- 1793: Et Par Ord om det Norske Akademie, som Giensvar paa det i Tillægget til de Berlingske Tidender No. 72 for 1793, indrykkede under Titel: Indsendt fra Norge.
- 1796: Festen i Valhal. En Prolog til Hs. Majestet Kongens Fødselsdag, den 29 Januarii. (Anon.)
- 1797: Dragedukken. Et Syngespil i fire Akter. Musiken av Hr. Kunzen.
- 1799: Naturens Røst. Et Syngestykke i tre Akter. Lyrisk omarbejdet efter Armands Original: Le cri de la nature. Komoedie i een Akt. Musiken af Hr. Kapelmester Kundzen.
- 1801: Om Urbanitet. Tale, holden i det Schouboeske Underviisnings-Institut, ved de aarlige Proemiers Uddeling blant Alumnerne den 1 October 1800.
- 1801: Hvad vil Folk sige? Komoedie i fem Akter.
- 1802: Konstdommeren. Original Komoedie i fem Acter. Stoffet til dette Stykke er taget af Marmontels moralske fortælling le Connoisseur.
- 1802: Idda. Drama i fem Acter. (Æmnet til dette Stykke er taget af Lafontaines Fortælling: Idda von Tockenborg).
- 1803: Was ist Freyheit? und wo sollen wir suchen? Eine Abhandlung. Aus dem Dänischen übersetzt.
- 1803: Frierne og Kjæresten. Comedie i tre Acter. Taget af en Novelle af Schenck, kaldet: die Kantianerinn, der findes i Romanen Calender for 1800.

Falsen oversatte en rekke skuespill fra fransk og engelsk, disse er ikke med i vår oversikt. Vi har heller ikke tatt med mange småtrykk og sanger som utkom som separattrykk eller som ble presentert i forskjellige tidsskrifter. Det meste av dette kan man imidlertid finne i Enevold Falsens Skrifter. Samlede og utgivne av Ludv. Stoud Platou. 2 bd. Christiania 1821.*

CLAUS FASTING (1746 – 1791)

Claus Fasting var en av Norske Selskabs stiftere og dets ideolog med vyer om virksomheten; huller i den eksisterende litteraturen skulle tettes av norske litterære kapasiteter: "Vi har Oder, og Satirer, men vi har ingen Horaz, ingen Despreaux. Vi mangle endnu Fabler, endnu Fortællinger (vi meene poetiske), endnu Idyller (i det ringeste som en Gesners), endnu Breve, (efter Hamiltons eller Chaulieus Maade), endnu Romanzer...". "Selskabet har saa mange lærde og vittige Medlemmer, at man har Ret til at fordre alle slags Arbeyder fra dem...". Til en viss grad ble nok Fastings program og ønsker oppfylt, men de fleste av selskapsbrødrene var av et noe mindre format enn han antok, og det er ikke mange som har skaffet seg en evig plass i litteraturhistorien.

Claus Fasting ble født i Bergen, tok sin teologiske eksamen i København og dro hjem igjen til en jobb som huslærer. Så bestemte han seg for å friste tilværelsen som fri litterat i Kongens By og dro tilbake dit i 1770. Oppholdet varte til 1777 – akkurat det vi kan kalle Norske Selskabs gullalder –, resten av livet tilbragte han i Bergen, som litterat og redaktør av Provinzialblade. Ved sin død var han byens rådmann.

Fasting var den skarpeste, kunnskapsrikeste og mest beleste i Norske Selskab, han hadde en bestemt oppfatning av hvilke etiske vilkår all litteratur måtte underlegges, og han var tidens klareste litteraturkritiker. "Poesien er Himmelenes Datter" er et ofte brukt sitat fra hans anmeldelse av "Poetiske Samlinger" i 1775, og om han selv var mindre som poet og dramatiker enn som kritiker, er noe av hans diktning levende også i dag.

CLAUS FASTINGS FØRSTEUTGAVER:

- 1771: Et musicalsk Hyrde-Stykke; Opført i Anledning af Hans Kongelige Majestæt, Kong Christian den Syvendes Fødsels Fest af det musicalske Selskab i Bergen, H. Dedecken. Stykket er utgitt anonymt og er bare på 14 sider, men vi synes likevel det hører hjemme i vår fortegnelse.

- 1772: Hermione. Et Sørgespil i Fem Optog.*
- 1772: Forsøg til Originale Danske Fortællinger, efter Hr. Fontaines Maade.
Denne boken, med 15 korte fortællinger, utkom anonymt, men iflg. Hjalmar Pettersen er forfatteren enten Claus Fasting eller Thomas de Stockfleth.
- 1778: Provinzialblade. Udgivne i Bergen.
Det utkom 4 årganger av tidsskriftet, 52 nr. hvert år i 1778, 1779, 1780 og 1781.
- 1791: Provinzial-Samlinger. Første Bind. Bergen. Dahl.
Av dette tidsskriftet utkom det bare ett hefte på 88 sider før utgiveren/ forfatteren døde.

Etter Claus Fastings død er utgitt:

- 1797: Aktierne eller De Rige. Et Lystspil i Fem Optog. Bergen. R. Dahls Efterleverske.
- 1837: Udvalg af Claus Fastings forhen trykte og utrykte Skrifter, med Bidrag til hans Biographie, af L(yder) Sagen. Med Fastings Portrait og Prospect af hans fordums Lystgaard. Bergen. Chr. Dahl.

Fasting oversatte noen betydelige arbeider fra tysk og fransk, og hans omarbeidelse av Wielands "Musarion" blir regnet som epokegjørende i skandinavisk litteratur.

GERHARD FAYE (1750 – 1845)

Mange av Norske Selskabs medlemmer var flittige skribenter, men ikke så betydningsfulle i egne eller andres øyne at deres produkter ble lansert i bokform. En av disse var Gerhard Faye. Vi finner ham hverken i Poetiske Samlinger eller i Norske Selskabs Vers-Protokol, men Francis Bull har en varm skildring av ham i sin bok "Norske Selskab 1772 – 1812" fra 1972. Han kaller Faye en "småpoet som skrev pene vers". På 1780-tallet fant imidlertid poeten ut at han måtte gjøre noe annet og mer matnyttig i livet. Han fikk en stilling som administrator av et jordegods på Falster, og etter mange år der søkte han og fikk amtmannsembetet i Thisted amt. Her var han en aktet autoritet i lang tid, og han organiserte bl.a. i 1814 korneksport fra amtet til Norge. Han skjøttet sitt embete fremragende; da han døde som 95-åring, skrev en av amtets borgere at siden det ble sagt at man etter døden havnet på en eller annen stjerne, ville vel amtmann Faye komme til å bli den styrende der, og da ville alle i amtet si "O, lad os til vor gamle Amtmand komme". Når vi tenker på hvor forhatt de fleste embetsmenn på den tiden var, må dette være et vitnesbyrd om at Faye var en helt ualminnelig mann for sin tid.

Men sin poetiske tid hadde han fullstendig lagt bak seg i 30-årsalderen. På sine eldre dager fant han imidlertid fram det som fantes av trykte ting fra hans ungdom – alle sine papirer hadde han brent da han ble jordbestyrer på Falster – og samlet dem til sin eneste bokutgivelse.

GERHARD FAYES FØRSTEUTGAVER:

- 1822-23: Litteraire Arbeider, 4 bd.

CLAUS FRIMANN (1746 – 1829)

Brødrene Claus og Peter Harboe Frimann er et viktig og merkelig innslag i Norske Selskab. Den yngste, Peter Harboe (1752 – 1839), har en ytterst beskjeden litterær produksjon, bare fem dikt er kjent fra hans hånd, og han skrev ikke noe etter at han fylte 25 år og broren vant en litterær priskonkurranse. Han ble diplomat, dansk utsending i St. Petersburg og Stockholm, han var til stede ved maskeradene da Gustaf III ble drept, og han levde et begivenhetsfylt liv. Med de få diktene han skrev forfektet han en annen, mer konservativ norm enn den gjeldende parodiske, skjemtsomme og uhøytidlige som ellers hersket i selskapet. Han var litt av et kanskje noe for seriøst fremmedelement.

Claus ble, som Peter, født i Selja, ble prest i Nordfjord og fikk der navnet "sildepresten" fordi han hadde mye av det vi vanligvis kaller næringsvett. Men han hadde også en begavelse når det gjaldt å skrive for folket, ikke for kritikerne. Slik tenderte han nok mot Norske Selskabs program om fornyelse av litteraturen i klassisk ånd, og han så på seg selv – om enn med selvironi – som en ny Petter Dass med all tradisjonell ballast. Frimann deltok lite i klubblivet – han var i København bare vel et år –, men man regner hele hans produksjon som tilhørende Norske Selskab. Claus Frimann var en typisk opplysningsprest – folkeopplysning lå ham mer på hjertet enn poesien –, og de store endringene i kulturbildet etter den franske revolusjonen, begeistringene for frihet, likhet og brorskap, ser ikke ut til egentlig å ha grepet ham. Han kjempet iherdig mot overtro og folketro og var gjennomført rasjonell i sitt tenkesett. Han følte virkelig omsorg for sliteren, selv om han også forsto å forsyne seg selv av verdslige goder. Men det er noe ekte og dyptfølt i mange av tekstene i hans mest populære bøker, *Almuens Sange* og *Den syngende Søemand*. I disse vil hans navn leve videre.

CLAUS FRIMANNS FØRSTEGAVNER:

- 1780: Sange over Evangelierne.
- 1785: Andagts-Øvelser og gudelige Tanker for Almuen, efter Livets foranderlige Omstændigheder, og til visse Tider og Tilfælde, samt Morgen- og Aften-Andagter m.v.
- 1788: Poetiske Arbeider. Første Samling.
- 1790: Almuens Sanger.
- 1793: Den syngende Søemand, indeholdende 25 nye smaa Viiser og Søemandssange, til uskyldig Tidsfordriv paa Søen, forfattede i Aaret 1792. Tilligemed En Mindesang om den allerførste Norske Ostindiefarer, kaldet Prinds Carl, som af Hr. Conference-Raad Berent Anker blev udredet i Aaret 1791. Bergen. *
Ny utgave, med 58 viser, ble utgitt i 1807.
- 1793: Frimanns Søe-Cabinet eller gudelig Haandbog for Søefolk, indeholdende Psalmer og Sange, Bønner og Betragtninger, Læse- og Lærestykker.
- 1794: Frimanns Nyeste, originale Psalmer, efter Indbydelse forfattede som Bidrag til den forventede Nye Psalmebog. Hundrede i Tallet.
- 1811: Panthea, eller Det Kgl Selskab for Norges Vel. Et Digt. Christiania. (15 sider, avtrykk av Historisk-Philosophiske Samlinger III).
- 1818: Dido, eller den ulykkelige Kjærlighed. En poetisk Oversættelse af den fjerde Bog i Virgils Æneide. Bergen.
- 1819: Lehnsmand og Dannebrogsmænd Sivert Aarflots Minde, indeholdende Et Mindedigt af Cl. F., tilligemed Mandens Levnetsbeskrivelse, samlet og ordnet af benævnte hans Minde-Sanger. Udgivet af den Afdødes Søn Rasmus Aarflot. Egseth.

Etter Frimanns død utkom i Christiania:

- 1829: Den Bergenske Musea, eller den i Bergen nylig grundlagte Stiftelse for Oldsager samt Kunst- og Natural-Sjeldenheder, et dikt på 14 sider.

CHRISTEN PRAM (1756 – 1821)

Den mest produktive av alle Norske Selskabs diktere var Christen Henriksen Pram, og han er vel også den mest tragiske skikkelsen i selskapet. Pram var en ytterst sammensatt person, temperamentsfull som få, voldsomt begavet på mange områder, maurflittig, sterkt erotisk anlagt, mye av en kverulant – de aller fleste kom i tottene på ham –, men umåtelig opptatt av diktningsestetikk og høye mål. Han skrev fortellinger, dikt, skuespill, vitenskapelige bøker, viser til forskjellige anledninger, innlegg i tidens debatter og i det hele tatt alt som skrives kunne. "Jørgen. En Dosmers Levnedbeskrivelse" fra 1786 regnes som Norges første roman.

Pram var født i Lesja og betraktet seg hele livet som gudbrandsdøl, selv om han bodde i dalen bare de første åtte år av livet. Deretter ble det Danmark, med unntak av enkelte besøk i Norge og en lengre reise for å skrive om økonomien i landet, noe som resulterte i 10 bind som aldri er blitt trykt i sin helhet.

Pram var en forkjemper for den franske revolusjons idéer, han grunnla det kanskje viktigste av alle danske tidsskrifter på den tiden, "Minerva", som han redigerte i åtte år, og han var en Norges-patriot uten like. Ved dannelsen av den nye norske staten i 1814 ville han mer enn gjerne stille sin arbeidskraft til rådighet for sitt elskede fedreland, men regjeringen verdiget ham ikke engang et svar på den ydmyke søknaden hans om en hvilken som helst stilling. Tvert i mot fikk han avskjed fra "økonomikollegiet" i København, og uendelig bitter tiltrådte han den stillingen han ble tilbudt i 1820: tollforvalter i Dansk Vestindia. Etter et år hadde klimaet på St. Thomas tatt knekken på ham, og han døde miskjent og glemt langt, langt fra de fjellene han lengtet etter. Heller ikke den 20-bindsutgaven av sine verker som han hadde drømt om å få utgitt ble det noe av, men Knud Lyne Rahbek redigerte en utgave i seks bind som "den ædle Pram" aldri kom til å få se, den begynte å utkomme tre år etter hans død.

CHRISTEN PRAMS FØRSTEUTGAVER:

- 1774: Morpionade. Et Helte-Digt. Kbh., trykt hos Joh. Rud. Thiele. Utgitt anonymt.
- 1782: Emilias Kilde. Et Digt.
- [1783]: Philippa til Erik. En Heroide. Priisdigt.
- 1785: Stærkodder. Et Digt i femten Sange. (Kobberstukket tittelblad).*
- 1790: Frode og Fingal. Skuespil i fem Optoge. Bestemt til første Gang at forestilles ved Høitidelighederne i Anledning af H. K. H. Kronprindsens Indtog i Hovedstaden med Hans Brud.
- 1790: Damon og Pythias. Skuespil i fem Optoge.
- 1791: Forsøg om Dragten især for Danmark og Norge. Kronet med den anden af de tre i Aaret 1788 udsatte Præmier for Besvarelsen af Spørgsmaalet: Er det nyttigt eller skadeligt at indføre en National-Dragt?
- 1792: Et Høstgilde paa Jægerspriis den 26. August 1792.
- 1795: Forsøg Om En Højskoles Anlæg I Norge efter den af et Selskab fremsatte Priisopgave. Et Priisskrift. Trykt i Christiania.
- 1795: Serenaden eller de sorte Næser. Syngestykke i tre Optoge sat i Musikk af Hr. Regimentsquartiermester Wedel.
- 1796: Tale holden i det forenede musicalske Selskab ved Høitideligholdelsen af Hans Majestæt og Hans Kongelige Høihed Kronprindsens Fødselsdage i 1796.
- 1796: Undersøgelse om hvad der nu bør og kan foretages med den kiøbenhavnske Vaysenhuus-Stiftelse, efterat dens Bygninger ere afbrændte. Et Forsøg til Besvarelse af de desangaaende offentlig fremsatte Spørgsmaale.
- 1797: Tale for Præmieselskabet for den jødiske Ungdoms Anbringelse til Konster og Haandværker, den 17de Maji 1797.

- 1800: Tale holden den 7. August 1800 i Præmie-Selskabet for den jødiske Ungdoms Anbringelse til Konster og Haandværker.
- 1801: Lagertha. Et dramatisk Forsøg, forfattet i 1789, gjennemlæst og rettet paa ny i 1801.
- 1801: En historisk ny Vise eller sangviis forfattet Rimkrønike om vore Orlogshelte i det drabelige Slag ved Kiøbenhavn den 2den April 1801, da en mægtig engelsk Flode, udsendt, paa den storbritanniske Konges onde Raadgiveres Tilskyndelse, at anfalde, og, som de meente saa let, undertvinge os, ja plat lægge os øde... Til Underviisning og Opmuntring for vore tapre Sømænd og Landeværn opsat, og med oplysende Tillæg ledsaget.
- 1802: Muntre Erzählungen. Gesammelt und übersetzt von Lävinius Christian Sander. Erstes Bändchen (alt). Mit einem Kupfer. Kbh/ Leipzig.
- 1803: Frokosten i Bellevue. Comedie.
- 1808: Cantate til Høitideligholdelsen av Kronprindsens Fødselsdag i Rønne i 1808. Musiken af Frue Amtmandinde Thaarup. (15 sider).
- 1809: Om Befolkningen i Skandinavien Og Dens Tilvæxt i Tidsløbet 1769 – 1800. Aftrykt af det Skandinaviske Litteraire Selskabs Skrifter 2. Hefte for Aaret 1808.
- 1811: Tale Paa Kongens Fødselsdags-Høitid 1811. Med Oplysende Anmærkninger. Aftrykt af det Skandinaviske Litteraire Selskabs Skrifter.
- 1812: Tale holden ved Præmie-Uddelingen i den jødiske Friskole den 16de Januar 1812.
- 1817: Drømmeren. Skuespil i fem Optoge.
- 1817: Om Forbruggingen af Tobak i Danmark, oeconomisk-statistisk Forsøg.

Etter Prams død utkom:

- 1824-29: Christen Prams udvalgte digteriske Arbeider samlede og udgivne af K. L. Rahbek, I-V + et Supplementsbind.

Prams produksjon ble stort sett presentert i tidsskrifter, men han laget en mengde sanger og taler som på grunn av størrelsen (jevnt over 8 sider) ikke er kommet med i denne oversikten. Han oversatte også mye, bl.a. Voltaires L'Orphelin de la Chine, som med tittelen Gengiskan i China nærmest ble oppfattet som et stykke Pram hadde skrevet selv. Vi regner dessverre med at vi langt fra har fått med alt Pram har skrevet og som burde vært med her. Vi vet for eksempel ikke hvor den første norske roman, "Jørgen. En Dosmers Levnedbeskrivelse" ble offentliggjort. Den er ikke nevnt i Bibliotheca Norvegica.

JONAS REIN (1760 – 1821)

”Den sande Sorgs ulignelige Sanger” som Jens Zetlitz kalte ham, var ifølge A. H. Winsnes ingen betydelig intelligens, han var selvopptatt, ærgjerrig, sarkastisk, uten lune og humor og altså melankolsk. Hans sinns-stemming svingte mellom overdreven selvfølelse og mistillit til egne evner. Vi får da heller ikke inntrykk av at han – bortsett fra under oppveksten hos sin prestefar i Surnadal – levde noe lykkelig liv.

Jonas Reins biografi forteller om en vanskelig natur. Teologien ble et brødstudium. Han tok eksamen som helt ung under sitt første København-opphold 1777-80, da han også stiftet et nært forhold til Johan Herman Wessel. Hjemme igjen ble det huslærerposter før neste Danmark-opphold 1785-91. Nå hadde han et visst ry som dikter, men prestekall søkte han forgjeves. Han tok det som het ”store philologicum” i 1789, men forsøkte seg aldri som skolemann. I 1791 fikk han endelig et kapellani i Skjeberg, ble sokneprest i Eidanger åtte år senere, og fra 1808 til sin død var han sokneprest ved Nykirken i Bergen.

Frihetsidealer, naturbeskrivelser, filosofi, kjærlighetsdrømmer, higen etter evigheten; store ting å ta opp. Og Rein gjorde det. Welhaven karakteriserte ham som en ”vranten melankoliker”, men hans diktning ble verdsatt av mange.

Politikk var Rein ikke interessert i, det var ren verdslighet og materialisme som ikke lot seg forene med religiøs forkynnelse eller diktning overhodet. Så det er ironisk at han som Bergens representant ved riksforsamlingen på Eidsvoll viste seg som den glødende patriot han var og at han som den djerveste talsmann for Norges selvstendighet holdt den ypperste av alle taler der den 13. mai 1814. Han skaffet seg på den måten mektige uvenner og fikk ikke stillingen som biskop i Bergen da Nordahl Brun døde, en stilling han absolutt var kvalifisert til. Forbigåelsen tok så hardt på ham at han bokstavelig talt gremmet seg til døde.

JONAS REINS FØRSTEUTGAVER:

- 1790: Hagen og Axel, et original Sørgespil i fem Optog.* (Kom ikke separat, men i femte bind av Nye Originale Skuespil, vi synes likevel vi må ta det med som en førsteutgave).
- 1802: Samlede Digte. Første [og] Anden Deel.
- 1810: Nyeste Digte.

THOMAS ROSING DE STOCKFLETH (1743 – 1808)

Stockfleth er av de mindre produktive i Norske Selskab, ingen stor poet, ingen skandalemaker, ingen opprører. Men et par arbeider berettiger ham til en plass i vår oversikt.

Stockfleth var gudbrandsdøl, som Pram og Storm, født i Fåberg. Allerede 15 år gammel ble han student, tok kort tid etter sin juridiske eksamen og virket senere som embetsmann i Norge, som byfogd i Halden og som sorenskriver på Eiker. Stockfleth var patriot og ble kjent som ”Sarpens Sanger” med sitt prisdikt ”Forsøg over Sarpen”, skrevet som et innlegg om ”naturens skræksomhed” og som munner ut i en lovprisning av effektivt skogbruk og en hyllest til prinsesse Louise som besøkte Sarpsborg. Han skrev ellers dikt i de forskjellige litterære tidsskriftene, men det ble ingen bøker av det. Det han i dag huskes for er diktet ”Heimattkomsten”, som ble trykt i Hermoder, og som ikke kom i bokform før i 1918. Stockfleth er nevnt som mulig forfatter av ”Forsøg til Originale Danske Fortællinger”, se under Fasting.

THOMAS ROSING DE STOCKFLETHS FØRSTEUTGAVER:

- 1780: Heydes Hytte, et Digt, af een hans Ven. (Anonymt).

Etter Thomas Rosing de Stockfleths død er utgitt:

- 1918: Heimattkomsten. Utg. med opplysningar om dikteren ved Anton Aure. Risøyr. Erik Gunleikson.

EDVARD STORM (1749 – 1794)

Edvard Storm, prestesønnen fra Vågå, har skrevet mange levedyktige viser på dølemål, viser som sikkert vil bli sunget så lenge det synges viser i Norge ("Oss ha gjort ka gjerast skulle", "Markje grønas, sjogen bråna, fjell bli bært å lauve sprett" o.a.), dessuten landeplagen på sent 1700- og tidlig 1800-tall, Zinklar-visen, "Herr Zinklar drog over salten hav...". Denne er riktignok iflg. A. H. Winsnes bare en folkevisе-pastisje, men den synges den dag i dag.

Mer enn de fleste andre i Norske Selskab lengtet Storm hjem til Norge og sin barndoms dal, men han kom til å tilbringe sitt liv i København, som en elsket lærer ved Efterslægtsselskabets skole, der han blant elevene også hadde Adam Oehlenschläger. Denne kunne ikke få fullrost sin lærer for hans etiske kraft, hans evne til å få fram det beste i elevene, og han så det store i Storms patriotisme. Men i Norske Selskab likte Storm seg dårlig. Hans natur var forskjellig fra det lettbente og frivole hos f.eks. Wessel og Vibe, selv om han langt fra var noe hengehode eller puritaner. I de første årene etter selskapets stiftelse var han ofte gjest hos madam Juel, og han deltok på festen for Nordahl Brun i 1772, men senere trakk han seg unna og foretrakk i sin Ewald-beundring Drejers Klub, der han etter sigende var den mest "clubable" av alle. Storm ønsket orden i sitt liv, ikke noe måtte gå på slump. Diktningen hans var kanskje derfor ikke spesielt sprudlende, f.eks. sier Winsnes at "Indfødsretten" er en avhandling på rimede aleksandrinervers. Men han var en edel karakter og en inderlig troende, noe som kommer klart fram i salmene hans. Og de beste tingene, visene, er det vel bare Nordahl Bruns Bergens-sang og Wessels skjemtevers som kommer opp imot. Storm er dessuten ikke uinteressant som samleobjekt, for det ble en del bøker i løpet av hans relativt korte liv.

EDVARD STORMS FØRSTEGAVER:

- 1774: Bræger. Et Heltedigt. Utgitt anonymt.
- 1775: [-]: Adskilligt paa Vers ved Erland Siverssen.*
- 1778: Indfødsretten i Fire Sange.*
- 1778: Fabler og Fortællinger i den Gellertske Smag. En Sang om Jøndalen; samt Boraasiade, et Digt i fire Sange. Utgitt anonymt. Borásiaden er skrevet av Olof Rudbeck og oversatt av Storm.
- 1782: Originale Fabler og Fortællinger.
- 1785: Samlede Digte.
- 1785: Hellige Sange forfattede af de Tydske Digtere Uz, Eschenburg, Kleist, Cronegk og Schmidt, med Capellmester Schulzes Melodier; i en frie Oversættelse til sine Landsmænds Brug paa Dansk udgivne.
- 1785: Sange til den 26de November 1785.
- 1788: Skrive-Frihed. Et poetisk Forsøg.
- 1791: Erast eller den bedragne Varsomhed. Comedie i fem Acter.
- 1791: En nye og sandfærdig Historie om Jesper Hansen, hvorledes han ved Tidens gode Anvendelse blev af en Betlerdreng til en agtbar og velholden Bonde. Til Nytte og Tidsfordriv for den hæderlige Landalmue paa Dansk udgivet. (Egentlig en fri oversættelse av "Sebastian Kluge, ein Volksbuch von Salzmann").
- 1792: Kortfattet Jordbeskrivelse eller Geographie til Brug i Landsbyskolerne.

Flere salmer og sanger er kommet som småtrykk, visene er trykt i forskjellige litterære tidsskrifter. Storms Døla-viser er utgitt i praktutgaver, illustrert av henholdsvis Kristen Holbø og Øystein Jørgensen.

JENS ZETLITZ (1761 – 1821)

"Gledens sanger" er karakteristikken som er blitt hengende ved Jens Zetlitz, og den er på sett og vis korrekt nok. Zetlitz var en av dem som kunne skrive bare så lenge han var glad. Da det var slutt på gleden, var det også forbi med diktningen.

Jens Zetlitz ble født i Stavanger og kom i 1775 inn på Bergens Kathedralskole. Johan Nordahl Brun tok seg av ham i Bergens-tiden og fortsatte å understøtte ham til han skaffet seg sine egne inntekter som huslærer og til slutt klarte å skaffe seg sin teologiske embetseksamen ved universitetet i København i 1789. Hjemme i Norge igjen året etter fikk han først en kapellanjobb i Lye på Jæren, deretter ble han sokneprest i Vikedal og til slutt i Kviteseid. Det ble altså ingen kontinuerlig omgang med medlemmene av Norske Selskab, men fra ungdommen av var han en stor beundrer av Wessel og Vibe. Og Nordahl Brun så hans talent og oppmuntret ham til å skrive; deres vennskap varte livet ut.

Det vi i dag først og fremst husker av Zetlitz er nok selskaps- og drikkesangene ("Hvor saare lidet vil der til for lykkelig at være..." o.a.), men han var også den opplysningsutbredende rasjonalistpresten, den ekstatiske naturlyrikeren, salmedikteren, prekenforfatteren, patrioten, kort sagt den som kunne skrive om alt. Dessverre led han av sykdommen "økonomisk uforstand", noe som skaffet ham tunge stunder – i likhet med oldebarnet Alexander Kielland. Så lenge Zetlitz levde lykkelig med sin Maren Elisabeth Bull – ti år i et harmonisk ekteskap – var han produktiv. Da hun døde, var det slutt. De siste tyve årene – selv om han giftet seg igjen kort etter Elisas død – ble det alkoholen som ga ham trøst, men ingen inspirasjon. Bare et eneste dikt er kjent fra denne tiden, et dikt til vennnen Scheel som var i samme situasjon som ham selv, men som han ikke kunne hjelpe. Bare den første kjærligheten var ekte og riktig.

Jens Zetlitz er en ikke ubetydelig dikter, men han har gjort det litt vanskelig for seg selv ved å skrive så gode viser at den øvrige produksjonen lett blir oversett.

JENS ZETLITZ' FØRSTEUTGAVER:

- 1788: Grevskabet Karenslyst. Et Digt.
- 1789: Poesier: Første samling. (Alt som utkom).
- 1793: Anmærkninger til Recensioner over Hr. J. N. Bruns Tale, paa anden Søndag efter Trinitatis, udgivet tilligemed en Tale paa Christi-Himmelfartsdag Aar 1791 og recenseret i No. 25 af De kiøbenhavnse lærde Efterretninger for Aaret 1793.
- 1795: Psalmer.
- 1795: Sange for den norske Bonde-Stand. Bergen. Trykt hos R. Dahls Efterleverske. Ny og forøket utgave i 1812.
- [1798]: Til S.T. Hr. Johan Nordahl Brun, da han havde indbudt Forfatteren til Datterens Jomfrue Catharina Bruns og Hr. Hans Erichsens Bryllup. [Bergen].
- 1799: Præken paa 10de Tref. Søndag, over Luc. 19, 45-48 ved Bispevisitatsen.
- 1800: En norsk Høst. Et Digt. *
- 1804: Johan Nordahl Brun, Biskop over Bergens Stift. (Portrett av Brun). (Uten trykkested).
- 1805: Den 29de Januarii 1805, i Det hermoniske (!) Selskab i Bergen. Bergen. Trykt hos R. Dahls Enke.
- 1806: Alkoran d. e. Capitlernes Bog for 1806.
- 1808: Cantate til Kronprindsens Fødselsdag. Med Musik af G. Bohr. Opført i tredie Understøttelses-Concert for Bergens Trængende. Bergen.
- 1808: Cantate af Herr J. Zetlitz, til Musik af G. Bohr. Opført i sjette Understøttelses-Concert for Bergens Trængende. Bergen.

1808: Krigs-Sange for den norske Armee. Christiansand.

1808: Sange for den norske Armee. Trondhiem.

Etter Jens Zetlitz' død er utgitt:

1825: Samlede Digte. 2 bd. (Utgitt av C. N. Schwach etter Zetlitz' død).

Jens Zetlitz har også en rekke bidrag inntatt i bøker som for eksempel "Den Danske Tilskuer", "Poetiske Samlinger udgivne af et Selskab. Tredie Stykke" og "Nyeste Samling af Selskabs sange især for blande Selskaper" m.m.